Sisältösuunnitelma

- Tiivistetty esittely mitkä keskeiset asiat ovat muuttuneet (vastataan miksi – kysymyksiin, ennen ja jälkeen) esim. käsitteiden muutokset esille taulukkoon
  - Paikallinen vasu -> paikallinen suunnittelu, paikallisesti päätettävät asiat -> paikallisesti tarkennettavat asiat
- Muutosten esittely teksteissä
- Paikallisesti tarkennettavat asiat – mitä tulee huomioida perusteiden näkökulmasta (webinaarit 3, 4, 5 ja 6?)
- Paikalliset esimerkit
- Kysymys – vastaus
- Ajankohtaiset + infoa toimeenpanon tuesta

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

OSA 1. Teemawebinaari: Taustaa ja yleistä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden päivityksestä, muutokset esitellään luvuittain

Webinaarit 1 & 2

9.2. klo 13.00-15.00 ja 11.2. klo 8.30-10.30

Tervetuloa webinaariin!

- **Webinaarissa vastataan etukäteen lähetettyihin kysymyksiin.** Kysymysdiat tunnistaa helposti.
- Osallistujat voivat lisäksi esittää kysymyksiä ja kokemuksia Keskustelu-palstalla – kysymyksiin vastataan mahdollisuuksien mukaan webinaarin lopussa.
- Jos on ongelmia äänen/kuvan kanssa, niin kirjaudu ulos Teamsista ja osallistu uudelleen ja/tai käynnistä koneesi uudelleen.
- Webinaarin aikana pidetään lyhyt tauko – muista jaloitella ja pyöritellä hartioita mahdollisuuksien mukaan myös esityksen aikana.
- Esitysmateriaalin sijainti webinaarien jälkeen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistus 2025
- Webinaarin jälkeen tallenne on katsottavissa **kaksi viikkoa** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistus 2025 -sivun kautta erillisellä Padlet –sivulla.
    - *HUOM! Webinaarin osallistuja ei saa itse tallentaa webinaaria tilaisuuden aikana eikä tallenteesta*

https://www.oph.fi/fi/tietoa-meista/turvallisemman-tilan-periaatteet

Turvallisemman tilan periaatteet Opetushallituksen tilaisuuksissa

- **Emme salli syrjintää, häirintää tai vihapuhetta ja puutumme siihen tarvittaessa.**
- **Arvostamme kaikkia yhdenvertaisina ja kunnioitamme moninaisuutta.**
- **Kunnioitamme jokaisen oikeutta määritellä tai olla määrittelemättä itsensä. Emme tee oletuksia kenenkään ominaisuuksista.**
- **On inhimillistä tehdä virheitä. Erehtyä saa, ja kysymällä asiat selviävät. Oletuksena on, että kaikki osallistuvat keskusteluun hyväntahtoisesti omista lähtökohdistaan.**
- **Jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseensä ja velvollisuus kunnioittaa muiden mielipiteitä. Syrjivät asenteet eivät ole mielipiteitä.**
- **Annetaan tilaa toisillemme ja huolehditaan, että kaikki tulevat keskustelussa kuulluksi ja pääsevät osalliseksi haluamallaan tavalla.**
- **Huolehdithan omasta jaksamisestasi itsellesi sopivilla tavoilla. Venyttely on suotavaa!**
- **Jos havaitset syrjintää, rasismia tai häirintää, puutu tilanteeseen tai kerro tilaisuuden järjestäjälle.**

Webinaarin sisältö

- Tervetuloa webinaariin!
- Opetussuunnitelman perusteet ePerusteet-palvelussa
- Miksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on päivitetty?
- Tarkennettuja käsitteitä
- Mikä muuttui?
  - Luku 1
  - Luku 2
  - Luku 3
  - Luku 4

VASTAA PADLETILLA

  - Luku 5
  - Luku 6
  - Luku 7
  - Paikallinen esimerkki: Turku
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon tuki keväällä 2026

QR-koodi Padletiin

https://padlet.com/opetushallitus/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteiden-toimeenpanon-tuki-ke-38yae2par6s09pcq

Padlet

- Jaa ajatuksiasi Padletissä
- Kysymykset:

1. Laaditaanko teillä kunnallisella/yksityisellä puolella paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma?
2. Jos ette jatka paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, millaista paikallista suunnittelun mallia toteutatte/aiotte toteuttaa? Minkä niminen asiakirja on?

- https://padlet.com/opetushallitus/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteiden-toimeenpanon-tuki-ke-38yae2par6s09pcq

Muistattehan vastata palautekyselyyn

Palautekyselylinkki tästä webinaarista lähetetään osallistujien sähköposteihin.

Kysymme palautekyselyn lopussa ajatuksianne ja toiveitanne työn tueksi materiaalin
ja koulutusten jatkosuunnittelussa.

Kiitos, että vastaat!

Kysymys – vastaus

Teemawebinaareissa käydään läpi saatuja kysymyksiä

→ Kysymys-diat on helppo tunnistaa kuvan perusteella

Opetussuunnitelman perusteet ePerusteet-palvelussa

Opetussuunnitelmien perusteet julkaistaan ePerusteet -palvelussa

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden voimassaoleva asiakirja ja määräys löytyvät Opetushallituksen ePerusteet-palvelusta
  - Huomioittehan, että tekstiversiot, joita ei ole haettu ePerusteista EIVÄT ole virallinen määräys (esim. Opintopolun kautta lähetetty muutosversio)
- Oikeat muotoilut löytyvät ePerusteista
- Paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia voi edelleen laatia ePerusteisiin

Valikko

ePERUSTEET
eGRUNDER

Suomi

Tervetuloa ePerusteet-palveluun!

Täältä löydät kaikki valtakunnalliset opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten perusteet varhaiskasvatuksesta vapaaseen sivistystyöhön. Palvelusta löydät myös muut ajantasaiset opetushallituksen määräykset ja suosituksia. Varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät voivat julkaista palvelussa paikallisia suunnitelmia.

Hae opetus- ja toteutussuunnitelmia tai valtakunnallisia perusteita

Ajankohtaista

https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi?haku=&sivu=1

ePERUSTEET
eGRUNDER

/ Varhaiskasvatus / Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 / Perusteen tiedot

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

OPH-700-2022

Hae

Perusteen tiedot

1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu

2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

5 Lapsen tuki

6 Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

7 Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Perusteen tiedot

Perusteen nimi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

Voimaantulo

1.3.2022

Peruste pdf:nä

Avaa peruste pdf:nä

Määräykset

Varhaiskasvatuksen opetuss

Voimaantulo: 1.1.2026 | Di

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

Diaarinumero: OPH-700-2022

Muutoshistoria

Katsele perusteen muutoshistoriaa

Voimaantulo

1.3.2022

Peruste pdf:nä

Avaa peruste pdf:nä

Määräykset

Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman perusteiden 2022 muuttaminen

Voimaantulo: 1.1.2026 | Diaarinumero: OPH-7884-2025

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

Diaarinumero: OPH-700-2022

Muutoshistoria

Katsele perusteen muutoshistoriaa

Muutoshistoria

Katsele perusteen muutoshistoriaa

Julkaisu 18.12.2025 Siirry julkaisuun

Opetushallitus on päättänyt muutoksista varhaiskasvatuks

Käsite

36 uutta käsitettä

151 käsitettä muokattu

Tekstikappale

Muokatut

- Ajattelu ja oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa
- Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen
- Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvat
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Yhteistyö tuen aikana
- Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa
- Lapsen tuki
- Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Kasvan, liikun ja kehityn
- Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

- Oppimisen alueet
- Pedagogisen toiminnan viitekehys
- Yhteistyö eri tahojen kanssa
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Yhteistyö varhaiskasvatuksessa
- Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö
- Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa
- Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt
- Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö
- Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri
- Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus
- Laaja-alainen osaaminen
- Arvoperusta
- Varhaiskasvatuksen toimintamuodot
- Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua
- Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet
- Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
- Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu
- Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista
- Tuen muodot
- Lapsen tuen arviointi
- Tehostettu tuki
- Monialainen yhteistyö
- Yleinen tuki
- Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Miksi varhaiskasvatus-suunnitelman perusteet on päivitetty?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 on päivitetty

Varhaiskasvatuslain 22 § kumottiin

- Perusteet on päivitetty vastaamaan lakimuutosta

Opetushallitus antoi määräyksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista joulukuussa 2025

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet astui voimaan 1.1.2026

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden päivitysprosessi 2025-2026

Syyskausi 2024
- projektisuunnitelma
- kirjoitustyön suunnittelu ja käynnistäminen
- tutustuminen eri maiden opetussuunnitelmiin

Kevätkausi 2025
- **v**asuperusteiden infosivu
- kuulemistilaisuudet
- tutkijatapaamiset
- lasten ja huoltajien kuuleminen
- perusteiden kirjoitusta

Syyskausi 2025
- lausuntokierros
- lausuntojen läpikäynti
- perusteiden kirjoitusta
- johtokuntakuuleminen
- määräyksen anto ja perusteidenjulkaisu

Tammikuu 2026
Varhaiskasvatus-suunnitelman pe-rusteet voimaan

Kevätkausi 2026
- toimeenpanon tuen webinaarit
- tukimateriaalien laatiminen

Varhaiskasvatussuunnitelmat

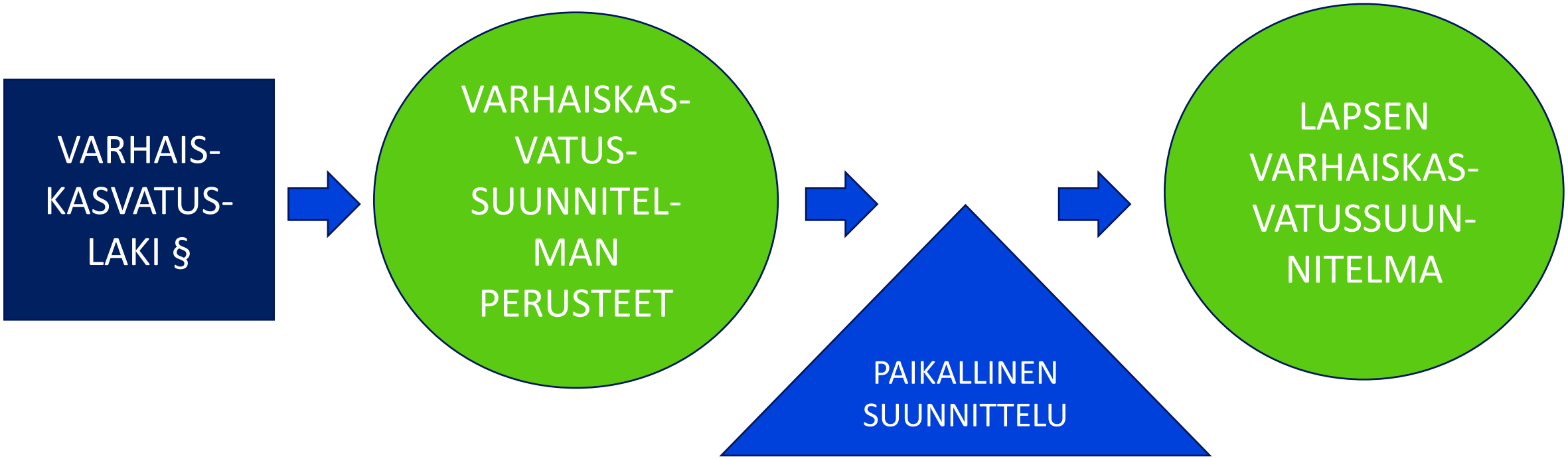

Tarkennettuja käsitteitä

Tarkennettuja käsitteitä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja esiopsissa 1/2

Vanhentunut käsite varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	Nykyinen käsite varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	Esiopetussuunnitelman perusteet muutokset 2025-2026
Varhaiskasvatuksen toimipaikka	Varhaiskasvatuksen toimipaikka	Esiopetuksen toimipaikka (lisätty)
Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen ohjaus	Varhaiskasvatuksen–ohjausjärjestelmä	
Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa	Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu Paikallisesti	Lukuvuosisuunnitelma (tarkennettu)
Paikallisesti päätettävät asiat	Paikallisesti tarkennettavat asiat	Paikallisesti päätettävät asiat
	Mahdollinen kulttuurikasvatussuunnitelma	
Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö	Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö	Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö
-	Kielten rikas maailma	Kielten rikas maailma
-	Lapsen kehitys, oppiminen ja hyvinvointi	Lapsen kehitys, oppiminen ja hyvinvointi
-	Moninaisuus	Moninaisuus / tarkentava kysymys
-	Kehitys / kehitys ja oppiminen / oppimisedellytys	Kehitys / kehitys ja oppiminen / oppimisedellytys
-	Inklusiiviset periaatteet	Inklusiiviset periaatteet
-	Kielitietoinen varhaiskasvatus	Kielitietoinen esiopetus /kielitietoinen opetus
-	Kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen moninaisuus	Kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus
-	Kasvan, liikun ja kehityn	Kasvan, liikun ja kehityn

Tarkennettuja käsitteitä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja esiopsissa 2/2

Vanhentunut käsite varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	Nykyinen käsite varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	Esiopetussuunnitelman perusteet muutokset 2025
-	Lapsen tuki	Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki
- - Tukitoimi	• Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki • Tukitoimi / Tuen muoto	Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt Ryhmäkohtaiset tukimuodot Lapsikohtaiset tukitoimet
- Erityisopettajan antama tuki voi olla lapsikohtaista ja/tai ryhmässä toteutettavaa opetusta - -	• Pääsääntöisesti ryhmässä toteutettava erityisopettajan antama opetus joko osa- tai kokoaikaisesti • Erityisopettajan palvelut • Erityisopettajan antama opetus	• Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä • Säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä • Erityisopettajan opetus pienryhmässä
		• Yleinen tukiopetus • Opetuskielen tukiopetus
- -	• Lapsen tuen tarpeen arviointi • Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	• Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointi (sisältyy seuraavaan) • Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma
- - Valitusosoitus	• Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista / hallintopäätös • Oikaisuvaatimus	Tukea koskeva päätös
-	• Pidennetty oppivelvollisuus (tekstissä) • Varhennettu oppivelvollisuus (alaviitteessä)	Pidennetty oppivelvollisuus 31.7.2026 asti Varhennettu oppivelvollisuus 1.8.2026 alkaen
- 18/06/2026 Opetushallitus	Varhaiskasvatusta järjestetään myös erikoissairaanhoidon piirissä	Sairaalaopetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Mikä muuttui?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 – voimaan 1.1.2026

- 1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja ~~paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat~~ sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu
- 2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet
- 3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri
- 4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen
- 5 Lapsen tuki
- 6 Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus
- 7 ~~Toiminnan~~ Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Luku 1: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu

Otsikot

- 1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja ~~paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat~~ sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu
  - 1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ~~ja niiden velvoittavuus~~
  - 1.2 ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma~~ Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu
  - 1.3. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
  - 1.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan ~~paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja~~ varhaiskasvatusta suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja ~~varhaiskasvatus toteutetaan~~ kehitetään.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan tämän määräyksen mukaisesti.
- Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten kehityksestä, oppimisesta ja hyvinvoinnista.
- Varhaiskasvatuksen ~~valtakunnallisen ohjauksen~~ ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksellinen tasa-arvo ja laatu sekä luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle.

1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu

- Ohjausjärjestelmän säädöspohjan muodostavat varhaiskasvatuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Ohjausjärjestelmän eri osat uudistuvat, jotta varhaiskasvatuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset varhaiskasvatusta ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan varhaiskasvatuksen tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

- ~~Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista.~~ Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja sitä suunnitellaan paikallisesti. Paikallista suunnittelua toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrää varhaiskasvatuksen järjestämisestä sekä pedagogisista tavoitteista varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä.

1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ~~ja niiden velvoittavuus~~

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja henkilöstöä oikeudellisesti velvoittava määräys.
- Jokaisen luvun päätteeksi on koottu paikallisesti ~~päätettäviä~~ tarkennettavia asioita, jotka ohjaavat ~~paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista ja~~ varhaiskasvatuksen paikallista suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä.
- Tässä perusteasiakirjassa tarkoitetaan varhaiskasvatuksen järjestäjällä kuntaa, kuntayhtymää tai yksityistä palveluntuottajaa, jos ei erikseen muuta mainita.

1.2 ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma~~ Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu

- ~~Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee laatia ja hyväksyä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisvelvoite koskee myös kunnan hankkimaa avointa varhaiskasvatustoimintaa ja kunnan valvomaa yksityistä lasten päiväkotitoimintaa tai yksityistä perhepäivähoitoa. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä tulee arvioida ja kehittää. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia kaikkia toimintamuotoja koskevaksi (päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta) tai kullekin toimintamuodolle erikseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjät voivat sopia järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa, arvioitaessa ja kehitettäessä.~~

- ~~Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee,~~ Varhaiskasvatuksen paikallisessa suunnittelussa on otettava huomioon tämän perusteasiakirjan määräykset ja sisällöt. Varhaiskasvatusta suunnitellaan siten, että suunnittelu ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti.

1.2 ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma~~ Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu

- Varhaiskasvatuksen järjestäminen sisältää varhaiskasvatuksen suunnittelun lisäksi varhaiskasvatuksen toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen. Paikallinen suunnittelu on strateginen ja pedagoginen työväline, joka tarkentaa varhaiskasvatuksen järjestäjän toimintaa ja toimipaikkojen työtä. Varhaiskasvatuksen järjestäjä voi laatia tavoitteellisen varhaiskasvatuksen järjestämisen tueksi paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman.

- ~~Suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon~~ Paikallista suunnittelua tehdessä huomioidaan paikalliset erityispiirteet, eri toimintamuodot, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikallista suunnittelua voidaan tehdä eri varhaiskasvatuksen järjestäjien yhteistyönä. ~~Paikalliset suunnitelmat voivat~~ Paikallinen suunnittelu voi tarkentaa valtakunnallisia perusteita, ~~mutta ne eivät~~ ja paikallisessa suunnittelussa ~~voi sulkea pois mitään~~ tulee noudattaa lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ~~edellyttämää tavoitetta~~ edellyttämiä tavoitteita tai ~~sisältöä~~ sisältöjä.

1.2 ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma~~
Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu

- ~~Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa~~ Varhaiskasvatuksen suunnittelussa otetaan huomioon ~~muut~~ paikallisella tasolla tehtävät suunnitelmat, kuten […]
  - mahdollinen kulttuurikasvatussuunnitelma
- ~~Varhaiskasvatuksen järjestäjä huolehtii siitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstölle , huoltajille sekä lapsille annetaan mahdollisuus osallistua paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.~~
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä varmistaa ja antaa edellytykset varhaiskasvatuksen henkilöstölle suunnitella, toteuttaa, arvioida ja kehittää varhaiskasvatusta paikallisesti.
- Lapsille ja huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin (ks. lisää arvioinnista luvussa 7). Lasten näkemykset on selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

1.2 ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma~~
Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu

- Lapsen kasvun ja oppimisen polun jatkuvuuden ja eheyden turvaamiseksi esi- ja perusopetuksen ~~edustajat osallistuvat~~ edustajille annetaan mahdollisuus osallistua ~~varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen~~ varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. ~~Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa~~ Paikallisen suunnittelun yhteydessä tehdään yhteistyötä kunnan eri hallinnonalojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa (luku 3.3).
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä ~~hyväksyy varhaiskasvatussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa varhaiskasvatusta varten~~ huolehtii, että paikallisessa suunnittelussa huomioidaan suomen kielellä, ruotsin kielellä ja saamen kielellä järjestettävä varhaiskasvatus. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen järjestäjä huomioi suunnittelussa myös muilla kielillä annettavan varhaiskasvatuksen.

1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. ~~Myös lapsen~~ Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa.
- Lasten ~~varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat~~ varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämisessä.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa arviointi kohdistuu erityisesti pedagogiselle toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin, toiminnan järjestelyihin, pedagogiikan toteutumiseen ja tukitoimien vaikuttavuuteen.

1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat:
  - lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet sekä lapsen kiinnostuksen kohteet
  - lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat pedagogiset tavoitteet toiminnalle sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi ja toteutumisen arviointi
  - lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki (luku 5)
  - ~~mahdollinen suunnitelma lääkehoidosta~~ varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot lapsen mahdollisesta lääkehoitosuunnitelmasta
  - lapsen mielipiteet sekä henkilöstön ja huoltajan ~~yhdessä sopimat asiat~~ yhteisistä keskusteluista nousseet keskeiset näkemykset
  - suunnitelman laatija ja suunnitelman laatimiseen osallistuneet muut mahdolliset asiantuntijat
  - tieto siitä, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu ja milloin suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran.

1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan tässä luvussa ja muualla tässä perusteasiakirjassa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Varhaiskasvatuksen järjestäjä tarkentaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen käytännöt.

1.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- Varhaiskasvatuksen järjestäjä huolehtii, että paikallisessa suunnittelussa noudatetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Järjestäjä tarkentaa paikallisen suunnittelun avulla lain velvoittamista sekä tässä asiakirjassa määrättävistä asioista, sopii tarvittavien tahojen kanssa yhteisistä toimintatavoista ja konkretisoi varhaiskasvatuksen toteuttamista, arviointia ja kehittämistä toimipaikoissa. Paikallisen suunnittelun avulla järjestäjä huolehtii tavoitteellisen varhaiskasvatuksen toteutumisen edellytyksistä varhaiskasvatuksen toimipaikoissa ja lapsiryhmissä.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä varhaiskasvatuksen paikallisessa suunnittelussa tarkennetaan. Paikallisesti määritellään, mitkä asiat vaativat järjestäjän osalta myös päätöksen tekemistä.

1.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatuslain mukaisesti varhaiskasvatuksen järjestäjän päättämällä tavalla tässä luvussa ja muualla näissä perusteissa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee kyseisen luvun osalta päättää ja kuvata.~~

- ~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa voidaan käyttää perustetekstiä. Olennaista on kuitenkin avata ja konkretisoida tekstiä siten, että se ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen toteuttamista ja kehittämistä paikallisesti.~~

- ~~Paikallisesti voidaan laatia erilliset suunnitelmat varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoille. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat voidaan laatia myös järjestäjien yhteistyönä.~~

- ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan hyväksyä kokonaan tai osittain joko kunta-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisena. Yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatussuunnitelma voidaan hyväksyä edellä mainituin periaattein tai koko palveluntuottajan toimintaa koskevana. Paikallista suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti ja sitä kehitetään arvioinnin pohjalta.~~

1.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- ~~Paikallista suunnitelmaa laadittaessa varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää~~ Paikallista suunnittelua tehdessä varhaiskasvatuksen järjestäjä tarkentaa miten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määräystä toteutetaan. Paikallisesti tarkennetaan
  - ~~millä kielillä varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään~~ miten paikallisessa suunnittelussa huomioidaan suomen kielellä, ruotsin kielellä ja saamen kielellä annettava varhaiskasvatus
  - ~~laaditaanko varhaiskasvatussuunnitelma kokonaan tai osittain järjestäjä-, yksikkö-, ryhmä-, toimintamuotokohtaisena tai alueellisina suunnitelmina~~
  - ~~millaista varhaiskasvatussuunnitelman~~ millaista paikallisen suunnittelun rakennetta~~, asioiden käsittelyjärjestystä ja julkaisutapaa~~ käytetään. Jos varhaiskasvatuksen järjestäjä laatii paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, voi sen tehdä kokonaan tai osittain järjestäjä-, yksikkö-, toimipaikka-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisena tai alueellisina suunnitelmina

1.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- miten paikalliset erityispiirteet, varhaiskasvatuksen erilaiset järjestämisen tavat, kehittämisen tavoitteet sekä lapsia koskevat paikalliset suunnitelmat otetaan huomioon
- miten varhaiskasvatuksen järjestäjä varmistaa, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on edellytykset osallistua paikalliseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen
- miten ~~varhaiskasvatuksen henkilöstö,~~ lapset ja huoltajat osallistuvat ~~varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen~~ varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin toimipaikassa
- miten lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa, arvioitaessa ja kehitettäessä selvitetään ja otetaan huomioon lapsen mielipide ja toivomukset
- miten huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin

1.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta. Järjestäjä määrittelee lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan, seurantaan ja arviointiin liittyvän yhteistyön ja vastuut varhaiskasvatuslain sekä näiden perusteiden mukaisesti. Lisäksi tarkennetaan, miten huoltajille annetaan mahdollisuus valmistautua keskusteluun hyvissä ajoin sekä miten lapsen näkemykset otetaan huomioon lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa
- ~~miten varhaiskasvatuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen~~
- miten yhteistyö toteutetaan esiopetuksen, perusopetuksen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja ~~terveystoimen~~ terveydenhuollon asiantuntijoiden sekä muiden tarvittavien yhteistyökumppaneiden kanssa ~~toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa~~

1.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- varhaiskasvatuksen salassa pidettävien tietojen käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät käytännöt
- varhaiskasvatuksen järjestämisen, tuottamisen ja tuen arvioinnin kannalta välttämättömien tietojen siirtämiseen ja vaihtamiseen liittyvät käytännöt sekä niihin liittyvät yhteistyökäytännöt
- ~~miten paikalliset erityispiirteet, varhaiskasvatuksen erilaiset järjestämisen tavat, kehittämisen tavoitteet sekä lapsia koskevat muut paikalliset suunnitelmat otetaan varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa huomioon~~
- ~~miten paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja miten sitä kehitetään (katso myös luku 7)~~
- miten paikallisesta suunnittelusta viestitään.

Onko velvoitetta laatia/päivittää paikallista vasua niin nopeasti kuin mahdollista vai voiko paikallinen vasu tulla voimaan esimerkiksi 1.8.2026 alkaen?

- Velvoite on noudattaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita sekä varhaiskasvatuslakia.

Luku 2
Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Luku 2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

- Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä ja eriarvoistumista.

- **2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet**

  - Varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat kunnan tai kuntayhtymän järjestämän ja tuottaman varhaiskasvatuksen osalta Lupa- ja valvontavirasto. Yksityisen palveluntuottajan ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta vastaavat kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltija~~,~~ ~~aluehallintovirasto~~ sekä ~~Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto~~ Lupa- ja valvontavirasto.

  - Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ilmoitusvelvollisuus huomatessaan epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa, ja ilmoituksen vastaanottaneen varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavan henkilön tulee viivytyksettä käynnistää tarvittavat toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi.

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

- Varhaiskasvatuksen järjestäjän on tarpeen mukaan toimittava yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien tahojen kanssa lapsen tarvitseman tuen ja palvelujen kokonaisuuden arvioimiseksi, suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi (katso luku 3.3).
- Kun lapsi tarvitsee kehitykseensä, oppimiseensa ja hyvinvointiinsa tukea (myöhemmin lapsen tuki) ja saa sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimia ja palveluja, tällöin sovelletaan varhaiskasvatuslakia, sosiaalihuoltolakia, ~~vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia~~ vammaispalvelulakia, kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia ja terveydenhuoltolakia sekä mitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista muualla laissa säädetään.
- Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen suunnittelun ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

- Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta sen eri toimintamuodoissa myös jo ennen kuin lapselle haetaan varhaiskasvatuspaikkaa. Huoltajalle ~~järjestetään~~ on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen. ~~suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi huoltajille järjestetään säännöllisesti mahdollisuus osallistua paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.~~ Lisäksi huoltajalle annetaan mahdollisuus saada tietoa lapsensa varhaiskasvatuspäivästä. Huoltajan osallistumisesta lapselle mahdollisesti annettavan tuen suunnitteluun ja arviointiin kuvataan tarkemmin luvussa 5.

- ~~Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen vaihtelee perheiden valinnan, lasten lakisääteisen oikeuden ja varhaiskasvatuksen järjestäjän päätöksen mukaan. Tämä tulee ottaa huomioon paikallisten suunnitelmien laatimisessa.~~

2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

- Eri toimintamuotojen ominaispiirteet otetaan huomioon ~~paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa~~ varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja tavoitteita ~~täsmennetään toimintamuodoittain~~ täsmennettäessä. Varhaiskasvatuksen lapsiryhmät ja henkilöstörakenne tulee muodostaa siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa.
- Varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat, sosionomit, lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat, ~~ja~~ toteuttavat, arvioivat ja kehittävät toimintaa ~~yhdessä~~ yhteistyössä.

2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

- Henkilöstön tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde ~~lapseen~~ lapsen kanssa. Huoltajan ja henkilöstön välinen yhteistyö tuo lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta.
- ~~Sovittaessa~~ Keskusteltaessa lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista avoin, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen on tärkeää. Säännöllinen yhteistyö on oleellista, jotta perheiden ja henkilöstön yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä luo yhteistyön rakenteet ja tiedon siirron käytännöt, joiden avulla siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen aikana sekä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen ovat mahdollisimman sujuvia ja ennakoitavia.

2.4 Arvoperusta

Ihmisenä kasvaminen

- Henkilöstön tehtävänä on aktiivisesti puuttua kiusaamiseen, rasismiin ja väkivaltaan. Henkilöstö huolehtii, että jokainen lapsi kokee varhaiskasvatuksessa olonsa turvalliseksi, eikä tule ulossuljetuksi.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

- Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, vammasta, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta.

2.6 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

- Opetuksen lähtökohtana on […] ~~Opetus tukee ja siinä hyödynnetään lasten luontaista uteliaisuutta~~ Opetuksessa huomioidaan lapsille luontainen uteliaisuus ja tutkimisen halu~~a~~.

2.7 Laaja-alainen osaaminen

- Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat ohjanneet tämän asiakirjan valmistelua, ja ne tulee ottaa huomioon ~~paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa~~ paikallisessa suunnittelussa.

Ajattelu ja oppiminen

- Lapsia kannustetaan myös sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään erilaisia ratkaisuja eri tilanteissa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida ja pohtia omia arvoja ja asenteita.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, ~~liikunnan~~ liikkumisen ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ~~ilmaisussa ja itsesäätelyssä~~ ja käyttäytymisen säätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, ymmärtämään, tiedostamaan ja nimeämään tunteita.

2.8 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- ~~Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa~~ Suunniteltaessa varhaiskasvatusta paikallisesti keskustellaan siitä, mitä tässä luvussa määrätyt varhaiskasvatuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet (luvut 2.1–2.3 ja 2.6) merkitsevät ja miten varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta voidaan huolehtia eri toimintamuodoissa. Lisäksi paikallisesti keskustellaan miten arvoperusta (luku 2.4), oppimiskäsitys (luku 2.5) ja laaja-alainen osaaminen (2.7) huomioidaan paikallisessa suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.

- ~~Luku 2 sisältää osia, jotka ovat tarkoituksenmukaista sisällyttää osaksi paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tällaisia osia ovat: • varhaiskasvatuslain mukaiset tavoitteet • arvoperusta (luku 2.4) • oppimiskäsitys (luku 2.5) ja • laaja-alainen osaaminen (luku 2.7). Näihin osuuksiin voidaan tehdä paikallisia lisäyksiä.~~

2.8 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- ~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa~~ Paikallisesti ~~kuvataan~~ tarkennetaan lisäksi
  - varhaiskasvatuksen järjestäminen ja eri toimintamuodot sekä niiden välinen yhteistyö paikallisesta näkökulmasta
  - miten neuvontaa ja ohjausta tarjotaan huoltajille heidän käytettävissään olevista varhaiskasvatuspalveluista
  - periaatteet, joilla lapsiryhmät muodostetaan
  - ~~paikalliset~~ siirtymäkäytännöt, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, siirtyy varhaiskasvatuksen aikana toiseen ryhmään tai toiseen toimipaikkaan sekä lapsen siirtyessä esiopetukseen tai toisen varhaiskasvatuksen järjestäjän toimintaan.
- ~~Varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoille voidaan laatia erilliset varhaiskasvatussuunnitelmat luvun 1.2 mukaisesti.~~
- ~~Arvoperusta ja oppimiskäsitys sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon ja niitä~~ Tämän luvun sisältöjä ja tavoitteita syvennetään seuraavissa luvuissa, joissa käsitellään toimintakulttuuria, pedagogisen toiminnan suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä lapsen tukea.

Luku 3
Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Oppimiseen, ~~L~~leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

- Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä ~~tekemisen~~ **oppimisen** ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa. Leikkiville lapsille ja aikuisille mahdollistetaan keskittyminen leikkiin.

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

- Jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä osa **varhais**kasvatusyhteisöä.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

- Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa**,** **syrjintää** eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä.

Varhaiskasvatuslaki 10 §

3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

- Lasten saatavilla ja käytössä tulee olla riittävästi monipuolisia, ikätasoisia, pedagogisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä, ja niissä on huomioitava **saavutettavuus,** lasten yksilölliset tuen tarpeet ja mielenkiinnonkohteet.

3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

- ~~Kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista keskustellaan sekä henkilöstön kesken että huoltajien kanssa.~~ **Perusteasiakirjaan kirjatuista arvoista, tavoitteista ja toteuttamisesta keskustellaan yhdessä huoltajan kanssa.** Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi

- Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua **lapsensa** varhaiskasvatuksen ~~toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden~~ suunnitteluun**, arviointiin** ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään **saavutettavia digitaalisia palveluja** ~~tieto- ja viestintäteknologiaa~~. Yhteistyö voi tukea myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Huoltajien verkostoituminen ja yhteinen toiminta erilaisissa tilaisuuksissa vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea henkilöstön työlle.

3.4 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan~~ **Paikallisesti tarkennetaan**

- varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet ja toteuttaminen sekä arvioinnin käytännöt
- inklusiivisten toimintatapojen kehittäminen ja toteuttaminen
- varhaiskasvatuksen käytettävät oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt
- huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteet ja käytännöt
- monialaisen yhteistyön tavoitteet, rakenteet ja toimintatavat
- **mahdollinen toiminnan kehittämisen yhteistyö muiden tahojen kanssa: kuntien ja muiden varhaiskasvatuksen järjestäjien, viranomaisten, korkeakoulujen, oppilaitosten, tutkimuslaitosten sekä järjestöjen kanssa**
- eri yhteistyömuotojen arvioinnin käytännöt
- miten kiusaamista, väkivaltaa**, syrjintää** ja häirintää ehkäistään, ~~miten kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puututaan ja miten toimenpiteiden toteutumista seurataan.~~ **esimerkiksi laatimalla yhteiset säännöt ja toimintatavat yhdessä varhaiskasvatusyhteisön kesken**
- **miten kiusaamiseen, väkivaltaan, syrjintään ja häirintään puututaan ja miten toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.**

Mitä saavutettavuus tarkoittaa?

- Saavutettavuus tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset voivat käyttää palveluita, tiloja tai sisältöjä mahdollisimman helposti — riippumatta esimerkiksi iästä, toimintakyvystä, kielitaidosta, laitteista tai aistirajoitteista. Saavutettavuudella mahdollistetaan esimerkiksi yhdenvertaisuus.
    - Digitaalinen saavutettavuus
    - Fyysinen saavutettavuus
    - Kielellinen ja ymmärrettävyyden saavutettavuus

Luku 4
Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

- Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja periaatteita tarkennetaan ~~paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa~~ paikallisella suunnittelulla (luku 1.2). Tavoitteita tarkennettaessa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, niiden henkilöstörakenne ja muut ominaispiirteet. ~~Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma~~ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava paikallinen suunnittelu sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat (luku 1.3) ovat lapsiryhmän toiminnan suunnittelun lähtökohtia. Toimintaa toteutetaan niin, että jokaisella lapsella on oikeus edetä oppimisessaan siten, että varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta muodostuu lapselle mielekäs jatkumo.

4.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

- Henkilöstön tulee tiedostaa keskittyneen tutkimisen, spontaanin luovan ilmaisun sekä vauhdikkaiden liikunta- ja peuhausleikkien esimerkiksi hyppy-, heitto- ja kiinniottoleikkien merkitys lasten hyvinvoinnille ja oppimiselle.

4.5 Oppimisen alueet

- Oppimisen alueet on ryhmitelty ~~esiopetussuunnitelman~~ esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi:
  - Kielten rikas maailma
  - Ilmaisun monet muodot
  - Minä ja meidän yhteisömme
  - Tutkin ja toimin ympäristössäni
  - Kasvan, liikun ja kehityn.
- Oppimisen alueita yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielipiteet, mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta.

4.5 Oppimisen alueet

Kielten rikas maailma

- Lasten puheen tuottamisen taitojen kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Tämä auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä. Lasten kanssa kiinnitetään vähitellen huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin. Tarvittaessa lapsia tuetaan käyttämään omaa vaihtoehtoista kommunikaatiotapaa osana ryhmän vuorovaikutusta.

Ilmaisun monet muodot

- Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeillaan ja soitetaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan.

- Näitä työtapoja voivat olla esimerkiksi rakentelu, muovailu, leikkaaminen, naulaaminen, sahaaminen ja ompelu. **Käsityöllisen ilmaisun** tavoitteena on tarjota lapsille kokeilun, tutkimisen, yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät.

4.5 Oppimisen alueet

Minä ja meidän yhteisömme

- Lasten ihmettelylle annetaan tilaa, ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämänkysymyksiä, esimerkiksi syntymästä ja kuolemasta.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

- Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen ajattelunsa** eri vaiheissa oleville lapsille. Lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä. Keskeisiä matematiikan osa-alueita ovat matemaattiset ajattelu- ja päättelytaidot, lukukäsite ja laskemisen taidot, aritmeettiset taidot, geometriset taidot, mittaaminen ja aika sekä näihin liittyvät käsitteet. Matemaattisen ajattelun kehittyminen on yhteydessä avaruudelliseen hahmottamiseen sekä kielellisiin ajattelun taitoihin.
- Luonto, esimerkiksi metsä, puisto, niitty tai ranta-alue voi olla myös esteettisen kokemisen ja rauhoittumisen paikka.
- Toiminnassa voidaan hyödyntää lähiympäristön teknologisia ratkaisuja, esimerkiksi leluja tai soittimia ja muita arjen teknologisia ratkaisuja, ja tutkia niiden toimintaperiaatteita.

4.5 Oppimisen alueet

Kasvan, liikun ja kehityn

- Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan ~~liikunnan~~ liikkumisen iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen ~~liikuntaan~~ liikkumiseen sekä sisällä että ulkona. Liikuntakasvatuksen tulee olla säännöllistä, lapsilähtöistä, monipuolista ja tavoitteellista. Riittävä fyysinen aktiivisuus on tärkeää lapsen terveelle kasvulle, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan erilaisia ja kuormittavuudeltaan eritasoisia ~~liikunnan~~ liikkumisen tapoja, kuten leikkimistä sisällä ja ulkona, retkeilyä sekä ohjattua ~~liikuntaa~~ liikkumista.

- Säännöllisellä ja ohjatulla ~~liikunnalla~~ liikkumisella on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Henkilöstön tulee suunnitella päivän rakenne, sisä- ja ulkoympäristö sekä toiminnan sisällöt niin, että lapset voivat monipuolisesti nauttia liikkumisesta eri tilanteissa. Liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen ~~liikunnan~~ liikkumisen ja leikin aikana. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan liikuntavälineiden turvallisuus.

4.5 Oppimisen alueet

Kasvan, liikun ja kehityn

- Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiireettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria. Eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin. Ruokakasvatus tukee kestävää elämäntapaa ja vahvistaa lasten ymmärrystä esimerkiksi ruoan alkuperästä, merkityksestä ja arvosta. Ruoasta keskusteleminen, tarinat ja laulut edistävät lasten ruokasanaston kehittymistä.

4.7 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- ~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa~~ Paikallisesti tarkennetaan seuraavia ~~pedagogisen toiminnan~~ tavoitteita, sisältöjä ja periaatteita huomioiden lasten ikä ja kehitys sekä eri toimintamuotojen ominaispiirteet. ~~Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja sisältöjä eri toimintamuodoissa voidaan täsmentää paikallisissa suunnitelmissa.~~
- ~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan ja tarkennetaan~~

VASTAA PADLETILLA

Halutessasi voit käydä vastaamassa Padletin kysymyksiin QR-koodilla

Luku 5
Lapsen tuki

5. Lapsen tuki

- Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla, lapsiryhmässä toteutetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä.

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

- Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä. Erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa. ~~Erityisopettajan antama tuki voi olla lapsikohtaista ja/tai ryhmässä toteutettavaa opetusta. Tuki voi olla säännöllistä, osa- tai kokoaikaista.~~ Erityisopettajan antama opetus toteutuu pääsääntöisesti ryhmässä toteutettavana opetuksena joko osa- tai kokoaikaisesti. Sitä voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksena tai ~~yhteisopettajuutena~~ yhteisopetuksena lapsen ryhmän opettajan kanssa. Erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään myös henkilöstön ja huoltajien konsultoinnissa. Tukipalveluna järjestettävä erityisopettajan antama konsultaatio ja opetus suunnitellaan lapsen yksilöllisen tarpeen mukaan, ja se voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista ja säännöllistä. Varhaiskasvatuksen opettajaksi ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi kelpoinen henkilö on vastuussa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista.

5.2 Yhteistyö tuen aikana

Monialainen yhteistyö

- Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee sopia lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatus- ja ~~perheneuvolan~~ perheneuvonnan ja muiden ~~sosiaalitoimen~~ sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista.
- Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja ~~toteuttamisen vaihtoehdoista~~ toteuttamisesta määrätään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

- ~~Lapselle määritellään sopivin tuen taso ja tuen muodot tuen antamisen periaatteiden mukaisesti, mikäli~~ Mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin annetaan lapsen tarpeen mukaisia tuen muotoja ja tukipalveluita. Tuki voi olla yleistä, tehostettua tai erityistä tukea tuen muotojen ja tukipalveluiden määrästä ja intensiteetistä riippuen.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa niistä ~~tukitoimista ja~~ tuen muodoista, kuten apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa.
- Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen ~~taso~~ tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Yleinen tuki

- Yleinen tuki muodostuu ~~yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi~~ yksittäisistä pedagogisista ~~ratkaisuista sekä tukitoimista~~, hoidollisista tai rakenteellisista tuen muodoista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia tai osa-aikaista erityisopettajan antamaa ~~tukea~~ opetusta.
- Yleinen tuki järjestetään varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön yhteistyössä. ~~Mahdollisista~~ Tukipalveluista~~, kuten~~ eli varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamasta konsultaatiosta ja opetuksesta sekä tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä, tehdään hallinnollinen päätös myös yleisessä tuessa. Tukipalveluita annetaan yksittäisinä tukimuotoina, mikäli lapsen yksilöllinen kehitys, oppiminen ja hyvinvointi sitä edellyttää.

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Tuen muodot

- ~~Tukitoimet~~ Tuen muodot suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti.
- Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Mikäli päiväkodissa tai perhepäivähoidossa on tehostettua tai erityistä tukea tarvitseva lapsi, tulee tämä ottaa huomioon lasten tai varhaiskasvatuslain mukaisen henkilöstön lukumäärässä, jollei lasta varten ole henkilökohtaista tai ryhmäkohtaista avustajaa.
- **Hoidollisen tuen muodot** tarkoittavat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon~~,~~ ja hoivaan ~~ja avustamiseen~~.

5.4 Lapsen tuen arviointi

- Lapsen mielipide ja toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, ~~tukitoimenpiteitä~~ ja tarvittavien tuen muotojen ~~ja~~ toteuttamista.

5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

- Lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, tuen muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- Esiopetukseen osallistuvan lapsen ~~kasvun ja~~ oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.
- Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen ~~tukitoimien~~ tuen muotojen ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi ~~pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä sekä~~ sisältää perustelut siitä, millaisista tuen ~~toimista~~ muodoista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua.
- Kun lapsi saa varhaiskasvatuksessa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan luvussa 1.3 kuvatun lisäksi seuraavat asiat lapsen tarpeen mukaan:

5.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

- Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta, ja päätös on toistaiseksi voimassa. ~~Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla~~ Huoltaja voi tehdä päätöksestä oikaisuvaatimuksen. Päätökseen on liitettävä ohje oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

5.7 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- ~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan~~ Paikallisesti tarkennetaan varhaiskasvatuksessa annettavan tuen järjestämisen käytännöt päiväkodissa ja perhepäivähoidossa.
- ~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa~~ Paikallisesti ~~kuvataan~~ tarkennetaan
  - tukipalveluiden järjestämiseen liittyvät paikalliset käytännöt
  - toiminta siirtymävaiheissa ~~ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt~~ varhaiskasvatuksen aikana ja siirryttäessä esiopetukseen
  - tuen suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin kannalta välttämättömien tietojen siirtämiseen ja vaihtamiseen liittyvät käytännöt sekä niihin liittyvät yhteistyökäytännöt

~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa~~ Paikallisesti määritellään tulkitsemis- ja avustamispalveluihin sekä apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet varhaiskasvatuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Luku 6
Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

6 Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

- Kaikessa varhaiskasvatuksessa noudatetaan laissa, sopimuksissa ja ~~näissä perusteissa~~ tässä perusteasiakirjassa varhaiskasvatukselle asetettuja yleisiä tavoitteita ja toimintaperiaatteita.

6.1 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva paikallinen ~~varhaiskasvatussuunnitelma~~ suunnittelu voi olla ~~omaleimainen~~ omaleimaista, mutta se ei voi olla ristiriidassa varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä ~~päättää ja kuvaa suunnitelmassa~~ tarkentaa sen lisäksi, mitä perusteasiakirjassa aiemmin määrätään

Luku 7
Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

7 ~~Toiminnan~~ Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

- ~~Toiminnan a~~Arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain, ~~ja varhaiskasvatussuunnitelmien~~ varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja perusteita tarkentavan paikallisen suunnittelun toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin kohteena ovat varhaiskasvatuslain toteutuminen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätyt periaatteet, sisällöt ja tavoitteet. Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen ~~toiminnan~~ arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, ~~ja~~ säännöllistä ja jatkuvaa. Systemaattinen arviointi edellyttää järjestäjältä toimivaa arviointijärjestelmää ja laadunhallintaa. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa

7 ~~Toiminnan~~ Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

- Lapsen varhaiskasvatusta arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsille ja huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen arviointiin ja heidän näkemyksensä otetaan huomioon varhaiskasvatuksen ja pedagogisen toiminnan kehittämisessä.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

- Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on ~~varhaiskasvatuksen kehittäminen~~ kehittää varhaiskasvatusta sekä edistää lasten kehityksen ja oppimisen ~~edellytysten parantaminen~~ edellytyksiä. ~~Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman~~ Suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään ~~kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö-, ja yksilötason näkökulmista~~ kansallisella ja paikallisella tasolla.
- Kansallisen tason ~~arvioinnin~~ arviointien tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

- Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi säännöllisesti ~~varhaiskasvatussuunnitelmia~~ varhaiskasvatuksen suunnittelua ja ~~niiden~~ sen toteutumista eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä-, ~~ja yksikkötason,~~ yksikkö-, toimipaikka- ja lapsiryhmätason arviointikokonaisuudesta ja arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. On tärkeää, että paikallisilla päättäjillä, huoltajilla sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa. Järjestäjä- ja yksikkötason arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen on toimipaikassa järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

- Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö, ~~tai~~ oppimisympäristöt tai kielen kehityksen tukeminen. Lapsen tuen (luku 5) toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde. Arvioinnin ja kehittämisen jatkuvaan prosessiin kuuluu tärkeänä osana pedagoginen dokumentointi (luku 4.2).
- Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia. Arvioinnilla edistetään lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä.
- Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut pedagogisen toiminnan tavoitteet ~~ja sopimukset~~ on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, kunkin luvun lopussa, olevat paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat ohjaavat paikallisen ~~varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa sekä sen arvioinnin suunnittelussa ja toteuttamisessa~~ varhaiskasvatuksen arvioinnin suunnittelua ja toteuttamista. Varhaiskasvatuksen järjestäjä ~~tarkistaa varhaiskasvatussuunnitelmaansa~~ kehittää varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia ~~ja parantaa sen~~ sekä sitä kautta niiden laatua ja toimivuutta. Lisäksi paikalliset tarpeet ja kehittämistyön tulokset ohjaavat arviointia.

7.2 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- ~~Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa~~ Paikallisesti tarkennetaan perusteissa kuvattuja varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin ja kehittämisen periaatteita ja käytäntöjä. Lisäksi ~~paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa päätetään ja kuvataan~~ tarkennetaan, ~~miten~~
  - miten varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määräämien tavoitteiden toteuttamista ja toteutumista arvioidaan paikallisesti
  - miten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä sitä tarkentavan paikallisen suunnittelun toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja eri arviointikokonaisuuden tasoilla
  - miten varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen
  - miten lasten mielipiteet selvitetään ja otetaan huomioon varhaiskasvatusta arvioitaessa

7.2 Paikallisesti ~~päätettävät~~ tarkennettavat asiat

- miten huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen
- miten lapsen tuen toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa
- miten lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja ~~parantamisessa~~ kehittämisessä
- miten arvioinnissa saatuja tietoja hyödynnetään varhaiskasvatuspalvelujen johtamisessa ja kehittämisessä
- miten arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan

Paikallinen esimerkki: Turku

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Riikka Siikavirta, 2026

Miksi Turussa päädyttiin tekemään yhä paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma?

- Yhdenmukaistaa koko kaupungin käytäntöjä ja varmistaa varhaiskasvatuksen toteutuminen koko kaupungissa yhtäläisesti
- Kokoaa yhteen paljon täsmentäviä ohjeita, jotka muuten olisivat hajallaan
- Henkilöstölle tuttu väline käyttää
- Julkinen asiakirja, joka helpottaa huoltajien tiedottamista ja tiedonsaantia
- Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjaus

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaprosessin aikataulu

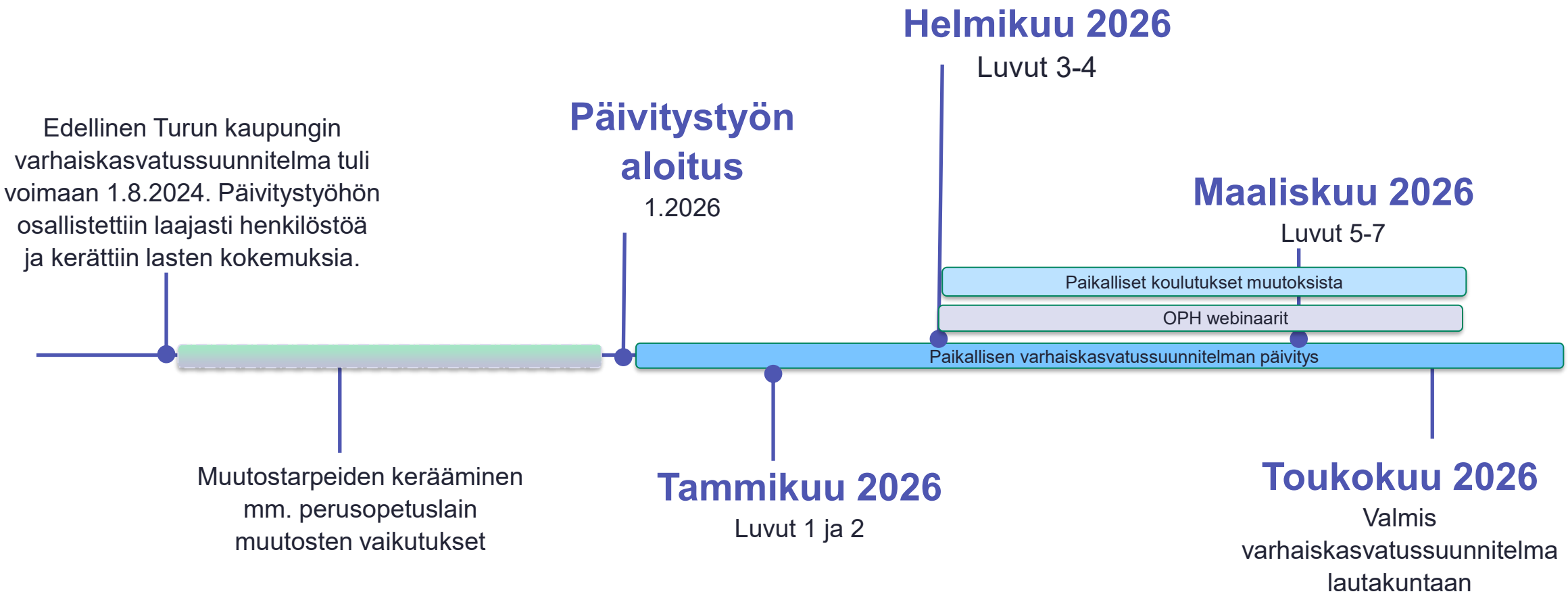

Kiitos!

Kysymyksiä keskustelu-palstalta

Ajankohtaista Opetushallituksessa

Opetushallituksen Koulutuspulssi selvittää: Miten kotien kanssa tehtävä yhteistyö toimii?

- Opetushallituksen Koulutuspulssi on kaikille avoin tietokooste, joka yhdistää eri lähteistä tutkittua tietoa ja rekisteriaineistoja sekä kerää koulutuksen asiantuntijoiden näkemyksiä eri teemoista. Tärkeä osa Koulutuspulssia ja sen avulla rakennettavaa tilannekuvaa on kerätä tietoa ja kokemuksia kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisilta siitä, miten erilaiset ilmiöt näkyvät omassa työssä.
- Tutustu alla Koulutuspulssin tietokoosteeseen ja kerro meille näkemyksiäsi niissä näkyvistä tuloksista sekä kokemuksistasi ja ajatuksistasi kotien kanssa tehtävästä yhteistyöstä **vastaamalla kyselyyn 10. helmikuuta 2026 mennessä**.
  - **Vastaa kyselyyn Webropolissa**
- Lisätietoa: https://www.oph.fi/fi/uutiset/2026/opetushallituksen-koulutuspulssi-selvittaa-miten-kotien-kanssa-tehtava-yhteistyo

Avointen oppimateriaalien kirjasto

Maksuttomia
avoimia oppimateriaaleja
kaikille eri koulutusasteille.

Käytä opetuksessa tai
kehitä omaa osaamistasi.

Lue lisää aoe.fi-palvelusta

Jaa osaamistasi.
Opi uutta.

aoe.fi

Avointen oppimateriaalien kirjasto

Varhaiskasvatus aoe.fi-palvelussa

Varhaiskasvatuksen materiaaleja

566 kpl

(28.1.2026)

Varhaiskasvatuksen materiaalien käyttö vuonna 2025

- Materiaaleja katseltiin 22 800 kertaa.
- Materiaaleja haettiin 2370 kertaa.
- Käyttäjät latasivat materiaaleja 2600 kertaa.
- Lisäksi katselut ja haut Finna.fi:ssä sekä muissa kirjastoissa ja palveluissa

Opetushallitus kouluttaa myös maksupalvelutoimintana

- Kehittämispäivät, räätälöidyt koulutukset, etänä... Kysy lisää vaihtoehdoista! Också på svenska!
- Asiantuntevat ja osaavat kouluttajat suoraan tiedon ääreltä!
- varhaiskasvatus@oph.fi
- utbildning@oph.fi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!